

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DİNLEME PROFİLLERİ İLE ŞİDDET DAVRANIŞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Examining The Relationship Between Violent Behavior And Music Listening Profiles In High School Students

Dr.Öğr.Üyesi Fatma Ceyda ÇINARDAL

Kafkas Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü, Kars/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0626-9444>

ÖZET

Bu araştırma, lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerini belirleyerek dinlenen müzik türü ile şiddet ilişkili faktörlerin belirlenmesini amaçlamaktadır. Kesitsel tipte yapılan çalışmanın evrenini, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Kars'ta öğrenim gören 10. sınıf öğrencileri (n=3386); örneklemini ise 1546 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde ki-kare ve lojistik regresyon analizleri kullanılarak şiddet uygulamaya neden olan risk faktörleri saptanmıştır. Yapılan lojistik regresyon analizinde; kırsalda yaşayan öğrencilere göre kentte yaşayan öğrencilerde 1,391 kat, kadın öğrencilere göre erkek öğrencilerde 2,672 kat, babası annesine şiddet uygulamayan öğrencilere göre uygulayanlarda 2,332 kat, evde şiddete maruz kalmayan öğrencilere göre kalanlarda 4,629 kat, genel sağlık durumu iyi olan öğrencilere göre kötü olanlarda 2,092 kat, özgün müzik dinlemeyen öğrencilere göre dinleyenlerde 1,555 kat, Anadolu rock dinlemeyen öğrencilere göre dinleyenlerde 3,657 kat daha fazla şiddet eğilimi olduğu saptanmıştır. Ayrıca, tasavvuf müziği dinlemenin şiddet eğilimine karşı koruyucu etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adolesan, Müzik türleri, Şiddet, Lojistik Regresyon analizi

ABSTRACT

This study aims to determine the music genres that high school students listen to and to find the violence related factors by way of these music genres. 10th grade students who studied at Kars during the 2016-2017 educational year (n= 3386) forms the universe of this study which relies on a cross sectional analysis. The sample of this study is composed of 1546 students. Collected data is analyzed via SPSS. In this study, the risk factors to use violence were determined by chi-square and logistic regression analyses. The analyses indicate that urban students are 1,391 times more likely to use violence compared to rural students; male students are 2,672 times more likely to use violence compared to female students; students whose fathers use violence against their mothers are 2,332 times more likely to use violence compared to students whose fathers do not use violence against their mothers; students who are subject to violence at home are 4,629 times likely to use violence compared to those who are not subject to violence at home; students with bad health are 2,092 times more likely to use violence compared to students with good health; students who do not listen to Turkish protest music are 1,555 times more likely to use violence compared to those who do not listen to Turkish protest music and students who listen to Anatolian rock music are 3,657 times more likely to use violence compared to those who do not listen to Anatolian rock music. This study illustrates that listening to Sufi music has a protective effect against violence tendencies.

KeyWords: Adolescent, Music genres, Violence, Logistic Regression analyses

1. GİRİŞ

Müziğin, insan yaşamındaki yeri düşünüldüğünde; her alanda aktif biçimde kullanıldığını ve yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline geldiğini söylemek mümkündür. Günümüzde, eğitimden eğlenceye kadar birçok alanda etkili bir araç olarak kullanılan müziğin önemi giderek artmaktadır.

İnsanlık tarihi kadar eski bir olgu olan müzik; duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür (Uçan, 2005, s.10). İnsan yaşamında müziğin "bireysel", "toplumsal", "kültürel", "ekonomik" ve "eğitimsel" olmak üzere beş temel işlevi bulunmaktadır. Bu işlevler içerisinde en kapsamlı olanı ise müziğin eğitimsel işlevleridir; çünkü müziğin eğitimsel işlevleri, diğer tüm işlevlerin düzenli, sağlıklı,

etkili, verimli ve yararlı olmasını sağlamaya yönelik müziksel öğrenme-öğretme etkinliklerini ve bunlara ilişkin düzenlemeleri kapsamaktadır (Uçan, 2005, s.13).

Yaşadığımız müziksel çevrede bulunan müziksel öğeler, müziğin beş temel işlevine göre çeşitlilik göstermektedir; ancak, her geçen gün değişen ve gelişen teknoloji ile bu işlevler de evrimleşmektedir. Uçan (2005), her tür müziğin yaratma/üretme, seslendirme/yorumlama, dağıtma, kullanma ve tüketiminde yeni olanaklar ve kolaylıkların ortaya çıktığını belirtmiştir. Teknoloji sayesinde, ulaşmak istediğimiz her şey artık iki parmağımız arasındadır. Diğer bir ifadeyle, küreselleşme ile dünya birleşik hale gelmiştir. Bu aşamaya gelmesinde kitle iletişim araçlarının etkisi büyüktür. Kitle iletişim araçları, bireyleri ve toplulukları şekillendirmekte ve yönlendirmektedir.

1.1. Müzik Türleri

İnsanların müziksel gereksinimlerinin çok türlü olması müzikteki çok türlü olmasının temel nedeni olarak düşünülebilir. Dünyada çok farklı yapıda insan olduğunu ve insanların günlük yaşamlarına göre müzik ihtiyaçlarının farklılaştığını söylemek mümkündür. Müzik, her çeşidinde ve her türünde kendi hedef kitlesini bulmaktadır.

“Toplumlar homojen bir yapıya sahip olmadığı için bir ülkenin müziğini birden çok müzik türünün oluşturduğunu ifade edebiliriz. Ülkemizde de çeşitli müzik türleri zaman içinde oluşmuş ve gelişmiştir. Türkiye’de bugün kaynakları birbirinden çok farklı çeşitli tarihsel, bölgesel, etnik, sosyo-psikolojik ve sosyo-ekonomik ilinti ve etkileşmelerin ortaya çıkardığı bir müzik olguları ortamı vardır” (Uslu ve Vural, 2011, s.252).

Dünyada ve Türkiye’de belli bir kategori altında toparlanamayacak kadar fazla müzik türü bulunmaktadır ve birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır (bkz. Angı, 2012; Erten, 2011; Uslu ve Vural, 2011; Uçan, 2005; Yurga, 2002; Say, 2001). Bu araştırma kapsamında incelenen müzik türleri ise; pop müzik, Türk halk müziği, arabesk/fantezi müzik, hiphop/rap, rock/metal müzik, arabesk rap, etnik*müzik, elektronik müzik, özgün**/protest müzik, Anadolu rock ve tasavvuf müziğidir. Araştırmada, katılımcılara uygulanan ankette Türk sanat müziği, klasik batı müziği ve blues/caz türleri de yer almış; ancak, bu türleri dinlemedikleri gerekçesiyle sınıflamadan çıkarılmıştır.

Popüler kültürün bir ürünü olarak popüler müzik, geniş kitlelere hitap eden ve tüm dünyada müzik endüstrisinin en önemli kaynağı haline gelen bir metadır. Ticari kaygı taşıyan bu türün sözleri kolay ve anlaşılır, ezgileri canlı ve kıvrak, sığ bir duygusal etkiye sahip ve çoğunluk tarafından söylenebilir özellikler içermektedir (Kaygısız, 2000, s.361). Sanatsal nitelikten yoksun olan popüler müzik, kültürel yozlaşmanın bir göstergesidir. Popüler müzikler en çok genç kitle tarafından tüketilmektedir. Yapılan araştırmalar, müzik dinleme ihtiyacı, müzik türü, müziği tercih sebebi ve cinsiyet, müziğin bilişsel gelişime yararı, müzik ve melankoli, müziğin ruhsal etkisi gibi ilişkiler günümüz müzik tercihi ve tüketilen müzik kültürü ile genç kuşak arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir (Abdurrezzak, 2018). İlgili literatüre bakıldığında, gençlerin demografik özellikleri ile dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri arasındaki ilişkinin incelendiği çok sayıda araştırmaya rastlanmaktadır. Buna göre, en çok dinlenen müzik türünün pop müzik olduğu tespit edilmiştir (Ayhan, Danacı ve İlhan, 2016; Bozkurt, Zahal ve Türe Uyan, 2015; Güney, 2015; Sezer, 2013; Yağışan, 2013; Angı, 2012; Bulut ve Altay, 2012; Artemiz, 2010). “Pop müzik 1950’li yıllardan sonra özellikle gençleri hedefleyen müzikler dizisini anlatmak için popüler müzik teriminden kısaltılarak müzik literatürüne girmiştir. Pop müzik, pazarlanabilir unsurlarla, yani metalarla uğraşan bir popüler kültür ürünü, tüketim kültürüdür” (Çiftçi, 2010, s.153).

Angı (2012), ergenlik döneminde gençlerin, müziği kendilerini ifade etmek amacıyla kullandıklarını, ergen için en güçlü iletişim araçlarından birinin müzik olduğunu vurgulamaktadır.

Müziğin tüm sanat dalları içinde insanları etkileme ve birleştirme gücüne sahip olan en etkili dil olduğunu belirten Göher (2007), siyasi otoritenin her çağda müziğin bu gücünden yararlandığını ifade etmiştir. Buna karşın, devletin beğenilmeyen etkinliklerine müzik aracılığı ile karşı duruş sergileme durumunda ise politik müziğin bir boyutu olarak protest müzikten söz edilebilir (Günay, 2011). Müzikte protest eğilimlerin pek

*Etnik, belli bir yörenin, halkın ya da topluluğun kültürüne ait olan müzik türü anlamında kullanılmaktadır. Son zamanlarda “Dünya Müziği” olarak bilinmektedir.

**Özgün, kendine özgü olan anlamına gelmektedir. Bu durumda müzik türlerinin pek çoğu için “özgün” kelimesi sarf edilebilir. Ancak ülkemizde genellikle “özgün müzik”, daha çok “protest müzik” anlamında kullanılmaktadır.

çok ülkede görüldüğünü belirten Göher (2007), Türkiye’de 1970’li yıllarda etkisi görülmeye başlanan protest müziğin temsilcilerinden Cem Karaca, Fikret Kızılok, Melike Demirağ, Zülfü Livaneli, Ahmet Kaya, Grup Yorum gibi kişi ve grupların, yaptığı müzikler ile siyasal mesaj verdiklerini ve bu yönüyle, protest müzik yapan müzisyenlerin toplumsal değişimin bir parçası olduklarını vurgulamıştır.

1.2. Şiddet

Fiziksel, cinsel, psikolojik ve yoksunluk olmak üzere dört biçimde kendini gösteren şiddet; Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) tanımına göre “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması durumu” olarak tanımlanmıştır (who.int, 2020). Şiddeti yaşayan gruplara göre kadına, çocuğa, yaşlıya, engelliye, LGBT’ye, mülteciye yönelik şiddet ve kişinin kendine yönelik şiddeti ile akranlar arası, kardeşler arası ve flörtler arası şiddet olmak üzere 10 alt başlıkta incelenir (Polat, 2016). Yukarıdaki alt başlıklara ek olarak günümüzde giderek artmakta olan şiddet unsurları arasında insanın doğaya ve hayvanlara uyguladığı şiddet de yer almaktadır.

Bireylerin dinlediği müzik ile şiddet ilişkisinin araştırıldığı bu çalışmada adölesan dönemde akranlar arası ve aile içi şiddet unsurları ele alınmıştır.

Şiddet eğiliminin daha çok görüldüğü yaş grubu (Ögel, Tarı ve Yılmazçetin Eke, 2006), adölesan dönemin içinde yer aldığı 15-17’dir ki bu da örgün eğitimde ortaöğretime tekabül eder. Bu nedenle çalışma grubu olarak seçilen 10. sınıf öğrencilerinde şiddet ve ilişkili faktörler çalışılmıştır. Çocukluk ve erişkin dönemleri arasında bir geçiş olan 10-19 yaş grubu, DSÖ’ye göre adölesan dönem olarak tanımlanmaktadır (Özcebe, 2002). Adölesan dönemde bireylerde fiziksel ve psikososyal değişimler görülmekle birlikte bu süreç cinsiyete, kişiye ve topluma göre farklılık göstermektedir (Özcebe, 2002).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, günümüzde şiddetin altındaki nedenleri açıklamada ve şiddet davranışında risk faktörleri arasındaki ilişkiyi anlamada en çok başvurulan model “ekolojik model” dir (Kaptanoğlu vd., 2012; Stöckl vd., 2012; Ögel vd., 2006; Yıldırım vd., 2013). Heise tarafından geliştirilen ekolojik modelde, şiddete neden olan dört düzeyde risk faktörü (bireysel, ilişkisel, topluluk ve toplumsal / kültürel) açıklanmaktadır. Ekolojik modelde yer alan bu faktörler şiddet davranışının oluşması açısından risk oluşturmaktadır. Buna göre *ekolojik modelin bireysel düzeyi* bireyin şiddete maruz kalma ya da şiddet uygulama riskini artıran biyolojik, demografik ve kişisel özelliklere (düşük eğitim düzeyi, izolasyon, aile veya arkadaş çevresinin olmaması; düşük gelir düzeyi; çocuklukta aile içi şiddete ve istismara maruz kalma; babanın olmaması; alkol kullanma veya madde bağımlısı olma; yaş; azınlık, marjinal ya da dışlanmış bir topluluğun üyesi olma) odaklanmaktadır (Aktaran Yıldırım, Öztaş ve Hablemitoğlu, 2013).

Dinlenen müzik türlerinin bireysel farklılık göstermesi çeşitli faktörlere bağlıdır ve bu anlamda müzik dinleme profilinin ekolojik modelin bireysel düzeyi içinde yer aldığı söylenebilir. Erdal (2009), müzik üzerine yapılan disiplinler arası çalışmaların, gerek kapsam gerek konunun karmaşıklığı açısından göz ardı edilemeyecek bir öneme sahip olduğunu ifade etmiştir. Tüm bu ifadeler doğrultusunda, lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türleri ile şiddet davranışı arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma, geleceğin mimarları olan gençlerin müzik dinleme profillerinin tespit edilmesi ve bu profillerin psiko-sosyal açıdan incelenmesi açısından önem arz etmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın yürütülmesinde kesitsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Kesitsel araştırma yöntemine göre, tüm veriler belli bir zamanda ve tek seferde toplanmıştır.

“Kesitsel araştırma yöntemi, seçilen bir örnekleme yönelik olarak sadece bir defaya mahsus yapılan çalışma veya gözlemdir. Kesitsel araştırma yöntemi genelde tanımlayıcı ve anket çalışmalarında kullanılan en yaygın yöntemdir” (Böke, 2014, s.236).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Milli Eğitim Müdürlüğü (MEM) verilerine göre, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Kars ili Merkez ilçesinde öğrenim gören 10. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır (n=3386). Örneklemine ise örneklem büyüklüğü hesaplama formülü ile belirlenen 1546 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem

büyükliğünün hesaplanmasından $Nt^2pq / (d^2(N-1) + t^2pq)$ formülü kullanılmıştır (Sümbüloğlu, K. ve Sümbüloğlu, V. 2016, s.265). Buna göre, evreni temsil eden, ulaşılması gereken örneklem büyüklüğü prevalans %50, yanılma payı %2, tip 1 hata düzeyi %5 ve güven aralığı %95 olarak alındığında 1406 öğrenci olarak hesaplanmış; ancak araştırmaya katılmayı reddetme ve okula devamsızlıklar düşünülerek örneklem %10 büyütülmüştür. Örneklem seçiminin ilk aşamasında, okullar eğitim tipine göre Anadolu Liseleri, Anadolu Meslek Liseleri ve Anadolu İmam Hatip Liseleri olmak üzere 3 gruba ayrılmıştır. Grupların evrendeki ağırlıkları sırasıyla Anadolu liseleri için %50,9, Anadolu Meslek Liseleri için %35,4 ve Anadolu İmam Hatip Liseleri için ise %13,7'dir. Örneklem için alınacak öğrenci sayısı (n=1546) ağırlıklı olarak gruplara dağıtılmıştır. Buna göre, Anadolu Liselerine 786, Anadolu Meslek Liselerine 548, Anadolu İmam Hatip Liselerine 212 öğrenci düşmektedir. Örneklem seçiminin ikinci aşaması olan araştırmaya katılacak öğrencilerin seçiminde ise MEM'den istenen okulların listelerinden yararlanılarak her grupta şube başına düşen ortalama öğrenci sayısı belirlenmiştir: *Anadolu Liselerinde* şube başına düşen öğrenci sayısı yaklaşık olarak 29'dur ($1722/59=29,2$), *Anadolu Meslek Liselerinde* şube başına düşen öğrenci sayısı 20'dir ($1200/60=20$), *Anadolu İmam Hatip Liselerinde* şube başına düşen öğrenci sayısı 16'dır ($464/29=16$). Buna göre, Anadolu Liselerinde örneklem alınacak 10. sınıf şube sayısı 28, Anadolu Meslek Liselerinde 28, Anadolu İmam Hatip Liselerinde ise 14 şube olarak hesaplanmıştır. Her grup için hangi şubelerin örneklem alınacağı *randomizasyon* ile belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama ve Analiz

Araştırmanın verileri, hazırlanan veri toplama formuyla, gerekli izinler alındıktan sonra ve gözlem altında veri toplama tekniği kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama formu önce öğrencilere araştırmanın amacı anlatılmış ve araştırmanın isteğe bağlı olduğu söylenmiştir. Öğrencilerden, araştırmaya katılmayı reddeden olmamıştır. Veri toplama formu üç kısımdan oluşmaktadır; *öğrenci ve ailesine ilişkin demografik özellikler* (cinsiyet, yaş, yaşanan yer, anne ve baba eğitim düzeyi vb.), *şiddet ile ilgili sorular* (genel sağlık durumu, anne ve baba arasında şiddet durumu, aile içinde şiddet görme durumu, çevresine şiddet uygulama durumu vb.), *çalgı çalma ve dinlenen müzik türüne ilişkin sorular* (herhangi bir çalgı çalıp çalmadığı, ne sıklıkta müzik dinlediği, hangi duygu durumunda müzik dinlediği vb.).

Veri toplama formu ile toplanan veriler, SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde, tanımlayıcı ölçütlerden frekans ve yüzde, sayımla belirlenen verilerin ikili karşılaştırmalarında ki-kare; ikili analizlerde anlamlı çıkan değişkenler ise lojistik regresyon analizinde değerlendirilerek, şiddet uygulamaya neden olan risk faktörleri saptanmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

“Lojistik regresyon analizinin temel odağı, bireylerin hangi grubun üyesi olduğunu kestirmede kullanılacak bir regresyon denklemi oluşturmaktır. Lojistik regresyon analizinde amaç, kategorik bağımlı değişkenin değerini tahmin etmek olduğundan, aslında burada yapılmaya çalışılan, iki ya da daha fazla gruba ilişkin üyelik tahminidir. Bir başka deyişle, bireylerin farklı gruplara ayrılarak sınıflandırılmasıdır. Buna göre, analiz amaçlarından birinin sınıflandırmak, diğerinin ise bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkileri araştırmak olduğu ifade edilebilir” (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2018, s.50).

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında yapılan analizler yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin Şiddet Davranışı Üzerine Dağılımı

Sosyal Faktörler	Şiddet		Toplam	X ²	P	
	Uygulayan	Uygulamayan				
	Sayı (%) [*]	Sayı (%) [*]	Sayı (%) ^{**}			
Okul Tipi	Anadolu Lisesi	146 (18,6)	641 (81,4)	787 (50,5)	0,736	0,692
	Teknik Lise	104 (18,2)	467 (81,8)	571 (36,6)		
	İmam Hatip Lisesi	42 (20,9)	159 (79,1)	201 (12,9)		
Cinsiyet	Erkek	173 (27,1)	465 (72,9)	638 (40,9)	49,895	0,001
	Kadın	119 (12,9)	802 (87,1)	921 (59,1)		
Yaşadığı Yer ^{***}	İl/ilçe merkezi	153 (22,9)	516 (77,1)	669 (42,9)	13,119	0,001
	Köy/belde	139 (15,6)	750 (84,4)	889 (57,1)		
Aile Tipi	Geniş aile	81 (17,2)	390 (82,8)	471 (30,2)	1,041	0,308
	Çekirdek aile	211 (19,4)	877 (80,6)	1088 (69,8)		
Evde Yaşayan Kişi Sayısı ^β	≤4	63 (24,0)	200 (76,0)	263 (16,9)	5,589	0,018
	≥5	229 (17,7)	1064 (82,3)	1293 (83,1)		
Babanın Eğitimi (Yıl) [§]	≤ 8	191 (16,9)	938 (83,1)	1129 (72,7)	7,812	0,005

	≥9	98 (23,1)	326 (76,9)	424 (27,3)		
Annenin Eğitimi (Yıl)λ	≤ 8	248 (17,8)	1144 (82,2)	1392 (89,4)	7,584	0,006
	≥9	44 (26,7)	121 (73,3)	165 (10,6)		
Evinizde Üniversite Mezunları Var mı? Φ	Evet	86 (18,0)	393 (82,0)	479 (30,8)	0,206	0,650
	Hayır	204 (18,9)	874 (81,1)	1087 (69,2)		
Babanın İşİ ΦΦ	İşsiz ΦΦ	242 (19,6)	993 (80,4)	1235 (79,9)	3,783	0,052
	Sürekli geliri var	46 (14,8)	265 (85,2)	311 (20,1)		
Annenin İşİ Ξ	İşsiz/ev kadını ΞΞ	211 (18,3)	944 (81,7)	1155 (74,3)	0,765	0,382
	Sürekli geliri var	81 (20,3)	319 (79,8)	400 (25,7)		
Ailenin Toplam Geliri#	Yetmiyor	148 (19,8)	599 (80,2)	747 (48,0)	1,009	0,315
	Yetiyor	144 (17,8)	664 (82,2)	808 (52,0)		
Toplam*		292 (18,7)	1267 (81,3)	1559 (100,00)		

*Satır yüzdesi, **Sütun yüzdesi, ***1 veri eksik, β 3 veri eksik, δ 2 veri eksik, § 6 veri eksik, λ 2 veri eksik, Φ 13 veri eksik, ΦΦ babası ölmüş olan 21 kişide işsiz grubuna alınmıştır, Ξ 4 veri eksik, ΞΞ annesi ölmüş olan 4 kişi de ev kadını olarak değerlendirildi, # 4 veri eksik

Tablo 1'de ki-kare analizine göre, sosyal faktörlerden cinsiyet (p=0,001), öğrencinin yaşadığı yer (p=0,001), evde yaşayan kişi sayısı (p=0,018), annenin ve babanın eğitimi (sırasıyla p=0,005 ve p=0,006) ikili karşılaştırmalarda istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır.

Tablo 2. Genel Sağlık Durumu ile Ailede Fiziksel Şiddet Uygulanma Durumunun Öğrencinin Şiddet Uygulaması Üzerine Dağılımı

Sağlık ve şiddet ile ilgili faktörler		Şiddet Uygulayan	Şiddet Uygulamayan	Toplam	X ²	P
		Sayı (%)*	Sayı (%)*	Sayı (%)**		
Öğrencinin sağlık durumu	Kötü	54 (33,1)	109 (66,9)	163 (10,5)	24,794	0,001
	İyi	283 (17,0)	1158 (83)	1396 (89,5)		
Babanız annenize fiziksel şiddet uyguluyor mu? β	Evet	20 (45,5)	24 (54,5)	44 (2,8)	21,186	0,001
	Hayır	272 (18,0)	1241 (82,0)	1513 (97,2)		
Babanız ya da anneniz size fiziksel şiddet uyguluyor mu?	Evet	46 (45,1)	56 (54,9)	102 (6,5)	49,851	0,001
	Hayır	246 (16,9)	1211 (83,1)	1457 (93,5)		
Siz kardeşinizde şiddet uyguluyor musunuz?	Evet	91 (44,0)	116 (56,0)	207 (13,3)	99,829	0,001
	Hayır	201 (14,9)	1151 (85,1)	1352 (86,7)		
Toplam*		292 (18,7)	1267 (81,3)	1559 (100,00)		

*Satır yüzdesi, **Sütun yüzdesi, β 2 veri eksik

Tablo 2'de ki-kare analizine göre, öğrencinin genel sağlık durumu (p=0,001), babanın anneye fiziksel şiddet uygulaması (p=0,001), baba ve annenin öğrenciye fiziksel şiddet uygulaması (p=0,001), öğrencinin kardeşlerine fiziksel şiddet uygulaması (p=0,001) ikili karşılaştırmalarda istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır.

Tablo 3: Ailede Çalgı Çalma Durumu ile Öğrenciler Tarafından Dinlenen Müzik Türlerinin Şiddet Davranışı Üzerine Dağılımı

Çalgı çalma durumu ile öğrencilerin dinledikleri müzik türleri		Şiddet Uygulayan	Şiddet Uygulamayan	Toplam	X ²	P
		Sayı (%)*	Sayı (%)*	Sayı (%)**		
Ailede çalgı çalma durumu	Çalıyor	47 (20,1)	187 (79,9)	234 (15,0)	0,332	0,564
	Çalmıyor	245 (18,5)	1080 (81,5)	1325 (85,0)		
Öğrencinin çalgı çalma durumu	Çalıyor	58 (25,6)	169 (74,4)	227 (14,6)	0,812	0,423
	Çalmıyor	234 (17,6)	1098 (82,4)	1332 (85,4)		
Pop müzik	Dinleyen	279 (18,4)	1234 (81,6)	1513 (97,0)	2,829	0,093
	Dinlemeyen	13 (28,3)	33 (71,7)	46 (3,0)		
Rock müzik	Dinleyen	88 (23,4)	284 (76,6)	372 (23,9)	7,788	0,005
	Dinlemeyen	204 (17,3)	983 (82,7)	1187 (76,1)		
Arabesk müzik	Dinleyen	79 (24,0)	250 (76,0)	329 (21,1)	7,644	0,006
	Dinlemeyen	213 (17,3)	1017 (82,7)	1230 (78,9)		
Hip-hop müzik	Dinleyen	34 (20,5)	132 (79,5)	166 (10,6)	0,375	0,540
	Dinlemeyen	258 (18,5)	1135 (81,5)	1393 (89,4)		
Türk Halk Müziği	Dinleyen	19 (19,4)	79 (80,6)	98 (6,3)	0,030	0,863
	Dinlemeyen	273 (18,7)	1188 (81,3)	1461 (93,7)		
Arabesk rap	Dinleyen	28 (24,1)	88 (74,9)	116 (7,4)	2,408	0,121
	Dinlemeyen	264 (18,3)	1179 (81,7)	1443 (92,6)		
Etnik müzik	Dinleyen	47 (21,0)	177 (79,0)	224 (14,4)	0,872	0,350
	Dinlemeyen	245 (24,5)	1090 (109,0)	1335 (85,6)		
Elektronik müzik	Dinleyen	9 (27,3)	24 (72,7)	33 (2,1)	1,616	0,204

	Dinlemeyen	283 (18,5)	1243 (81,5)	1526 (97,9)		
Özgün müzik	Dinleyen	104 (25,5)	304 (74,5)	408 (26,2)	16,592	0,001
	Dinlemeyen	188 (16,3)	963 (83,7)	1151 (73,8)		
Anadolu rock	Dinleyen	12 (35,3)	22 (64,7)	34 (2,2)	6,265	0,012
	Dinlemeyen	280 (18,4)	1245 (81,6)	1525 (97,8)		
Tasavvuf müziği	Dinleyen	2 (5,0)	38 (95,0)	40 (2,6)	5,084	0,024
	Dinlemeyen	290 (19,1)	1229 (80,9)	1519 (97,4)		
Toplam*		292 (18,7)	1267 (81,3)	1559 (100,00)		

*Satır yüzdesi, **Sütun yüzdesi

Tablo 3 incelendiğinde, sütun yüzdelere göre en çok dinlenen müzik türünün pop müzik olduğu görülmektedir. Ki-kare analizine göre ise, müzik ile ilgili parametrelerin ikili karşılaştırmalarında rock müzik (p=0,005), arabesk müzik (p=0,006), özgün müzik (p=0,001), Anadolu rock (p=0,012) ve tasavvuf müziği dinlemesi (p=0,024) istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır.

Tablo 4: Backward: LR Lojistik Regresyon Sonuçları Tablosu

Bağımsız değişkenler	B	SE.	Wald	OddsRatio	%95 CI (EK-EB değer)*
Kişinin yaşadığı yer	Kent	0,330	0,145	5,163	1,391
	Kır				1 (Referans)
Cinsiyet	Erkek	0,938	0,148	43,920	2,672
	Kadın				1 (Referans)
Evde yaşayan kişi sayısı	≤4	0,327	0,182	3,245	1,387
	≥5				1 (Referans)
Babanın anneye fiziksel şiddet uygulaması	Evet	0,847	0,350	5,843	2,332
	Hayır				1 (Referans)
Öğrenciye evde fiziksel şiddet uygulanması	Evet	1,532	0,177	74,554	4,629
	Hayır				1 (Referans)
Öğrencinin genel sağlık durumu	Kötü	0,738	0,199	13,781	2,092
	İyi				1 (Referans)
Rock müzik	Dinliyor	0,283	0,158	3,233	1,327
	Dinlemiyor				1 (Referans)
Özgün müzik	Dinliyor	0,442	0,153	8,354	1,555
	Dinlemiyor				1 (Referans)
Anadolu rock müzik	Dinliyor	1,297	0,398	11,124	3,657
	Dinlemiyor				1 (Referans)
Tasavvuf müziği	Dinliyor	-1,606	0,748	4,606	0,201
	Dinlemiyor				1 (Referans)

*EK-EB: En küçük-En büyük değer

Tablo 4'te yapılan Lojistik Regresyon (Backward: LR) analizinde, kırsalda yaşayan öğrencilere göre kentte yaşayan öğrencilerde 1,391 kat (CI: 1,046-1,848), kadın öğrencilere göre erkek öğrencilerde 2,672 kat (CI: 1,998-3,573), babası annesine şiddet uygulayan öğrencilere göre uygulayanlarda 2,332 kat (CI: 1,174-4,634), evde fiziksel şiddete maruz kalmayan öğrencilere göre kalanlarda 4,629 kat (CI: 3,269-6,555), genel sağlık durumu iyi olan öğrencilere göre kötü olanlarda 2,092 kat (CI: 1,417-3,089), özgün müzik dinlemeyen öğrencilere göre dinleyenlerde 1,555 kat (CI: 1,153-2,098), Anadolu rock dinlemeyen öğrencilere göre dinleyenlerde 3,657 kat (CI: 1,707-7,836) daha fazla şiddet eğilimi olduğu saptanmıştır. Ayrıca, tasavvuf müziği dinlemenin şiddet eğilimine karşı koruyucu etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir [OR: 0,201 (CI: 0,046-0,870)].

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada, lise son sınıf öğrencilerinin şiddet uygulama sıklığı ve bu sıklığı etkileyen bağımsız değişkenler belirlenmiştir. Lise öğrencilerinin müzik dinleme alışkanlıklarının incelenerek dinledikleri müzik profillerini ortaya koymak ve dinlenen müzik türü ile şiddet ilişkili faktörlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, en çok dinlenen müzik türünün pop müzik olduğu saptanmıştır. İlgili literatüre bakıldığında, adolesan dönemde bireylerin demografik özellikleri ile dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma sonuçları da en çok dinlenen müzik türünün pop müzik olduğunu göstermektedir (Ayhan, Danacı ve İlhan, 2016; Bozkurt, Zahal ve Türe Uyan, 2015; Güney, 2015; Sezer, 2013; Yağışan, 2013; Angı, 2012; Bulut ve Altay, 2012; Artemiz, 2010). Bu

araştırma sonucunun mevcut durum ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Pop müziğin en çok dinlenen tür olmasının, popüler kültür ve kitle iletişim araçlarının etkisinin bir yansıması olduğu düşünülmektedir.

Dinlenen müzik türünün öğrencilerde gözlenen şiddet davranışı ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, kentte yaşayan öğrencilerin; erkek öğrencilerin; babası annesine fiziksel şiddet uygulayan öğrencilerin, evde fiziksel şiddete maruz kalan öğrencilerin; genel olarak sağlık durumu kötü olan öğrencilerin; özgün müzik ve Anadolu rock müzik dinleyen öğrencilerin şiddete daha fazla eğilim gösterdikleri saptanmıştır.

Araştırma kapsamında, lise son sınıf öğrencilerinin şiddet uygulama sıklığı ve bu sıklığı etkileyen bağımsız değişkenler belirlenmiştir. Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin %18,7'si diğer öğrencilere şiddet uyguladığını belirtmiştir. Şiddet eğiliminin nedenleri ile ilgili olarak Gordon (1999), ergenlerin özellikle engellenme ve anlaşılma karşısında tepkisel davranabildiklerini; otorite figürlerini düşmanca algılayabildiklerini ve böylece şiddet eğiliminin artabileceğini söylemiştir.

Bu çalışmada müziğin, lise öğrencilerinin davranışları üzerinde etkili olduğu ve dinlenen müzik türünün öğrencilerde gözlenen şiddet davranışı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda, çalışmanın literatürü destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar, müzik dinleme alışkanlıklarının bireylerin şiddet eğilimleri üzerinde etkili olduğunu, dinlenen müzik türünün bireylerin ruh sağlığını olumlu ya da olumsuz etkileyebileceğini; bunun da bireylerin müzik türü seçimine bağlı olarak gerçekleşebileceğini göstermektedir (Kürklü, 2007; Uluçay, 2018; Sezer, 2011). Üniversite öğrencilerinin dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri ile saldırganlık arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmada 'fiziksel saldırganlık' davranışları, tercih edilen müzik türüne göre anlamlı olarak değiştiğini saptayan Yağışan (2013), arabesk-fantezi müziği dinleyenlerin diğer müzik türlerini tercih edenlere göre daha çok fiziksel saldırganlık davranışları sergiledikleri tespit etmiştir. Bu bağlamda, bireyin dinlediği müzik türü tercihinin, kişilik yapısı ile ilişkili olduğu ve kişilik özelliklerinin uzantısı olan davranışların bu tercihlerden etkilendiği çıkarımı yapılabilir. Bu etkileşim, olumlu olduğu kadar saldırganlık gibi olumsuz davranışlarla da kendini gösterebilmektedir. Yapılan çalışmalar, dinlenen müzik türünün saldırgan içerik taşımamasının, şiddet eğilimi gösterilmesinde güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Coyne ve Padilla-Walker, 2015; Devlin ve Seidel, 2009; Anderson, Carnagey ve Eubanks, 2003). Buna göre, bu tür müziklerdeki müzikal öğelerin ve şarkı sözlerinin daha çok depresif veya saldırgan duyguları harekete geçiren türden olmasının bireyleri negatif yönde etkilediği söylenebilir.

Bu çalışmada, Anadolu rock dinleyen öğrencilerin şiddete daha fazla eğilimi olduğu tespit edilmiştir. Müzik dinlemenin bireylerin sosyal gelişimi üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda, dinlenen müzik türü ile bireylerin davranışlarının ilişkili olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar bu araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Rock müzik dinleyen adölesanlarda şiddet davranışları, kendine zarar verme veya bulunduğu ortamdan kendini soyutlama, diğer müzik türlerini dinleyenlere göre daha çok gerçekleşmiştir (Özgan, 2004; Uluçay, 2018). Ayrıca, rock müzik dinleme ve şiddete eğilim arasındaki ilişkinin yanı sıra, bu müzik türünü tercih eden bireylerde intihar davranışlarında artış ve psikolojik iyilik halinde azalma gözlenmiştir (Baker ve Bor, 2008; North ve Hargreaves, 2005; Coyne ve Padilla-Walker, 2015).

Bu çalışmada, kentte yaşayan öğrencilerin şiddete daha fazla eğilimi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin liseye başlamadan önce yaşadıkları yerin, tercih ettikleri müzik türünde etkili olduğu düşünülmektedir. Kırsal alanlarla kıyaslandığında kentlerde toplumsal alanlara ulaşmak daha kolay ve rahat olmaktadır. Kent kültürünün getirmiş olduğu çeşitliliğin öğrencileri farklı müzik türlerine yönelttiği söylenebilir (Angı ve Şendurur, 2015; Sağır ve Öztürk, 2015). Dolayısıyla şehirde sosyalleşen bir bireyle, kırsalda sosyalleşen birey arasında farklılıklar oluşabilmektedir. Kentte yaşayan bireylerin daha fazla müzik türüne kolaylıkla ulaşımına ve dolayısıyla farklı müzik türlerini tercih etmeleri muhtemeldir. Buna göre kentlerde yaşayan öğrencilerin özellikle şiddet davranışı ile ilişkili bulunan Anadolu rock ve özgün müziği daha çok tercih etmeleri, kırsal bölgede yetişmiş öğrencilere göre şiddet davranışının daha fazla olmasının nedeni olabilir.

Bu çalışmada, özgün müzik dinleyen öğrencilerin şiddete daha fazla eğilimi olduğu tespit edilmiştir. Özgün müziğin amacı toplumsal olayları ele almak, otoriteleri eleştirmek, ülkede yaşanan güçlüklerle dikkat çekmektir. Rock gibi müzik türlerinin de protest ve isyankâr bir eğilimi olması ve çıkış noktalarının toplumsal sorunlara yönelik oluşu bu müzik türüne olan ilgiyi artırdığı söylenebilir. Ayrıca Sezer (2011), özgün müziğin bedensel belirti bozukluklarına, obsesif-kompulsif bozukluklara, kişiler arası duyarlılıkta artışa, depresyona, saldırganlığa, anksiyete gibi psikolojik hastalıklara da zemin hazırladığını ifade etmiştir.

Özgün müziğin depresif duyguları ön plana çıkarması, hak arayışı ve isyan içeren şarkı sözleri, kişileri şiddet davranışına yönlendiriyor olabilir.

Bu çalışmada, erkek öğrencilerin şiddete daha fazla eğilimi olduğu tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında, yapılan çalışmalar bu araştırma bulgularını desteklemektedir. Ekin (2019) ve Güner (1998), lise öğrencilerinin müzik dinleme alışkanlıklarının şiddetle ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında, cinsiyete göre yapılan gruplamada erkeklerin saldırganlık puan ortalamalarının kızlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, kız öğrencilerin müzikten etkilenmelerinin ve topluma yararlı davranış eğilimlerinin erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu saptamışlardır. Yapılan araştırmalar, kadınların erkeklere göre daha sakin müziklere, erkeklerin ise saldırgan duyguları harekete geçiren daha sert müzik türlerine eğilimli olduklarını göstermektedir (Ochola, 2016; Sherman ve Dominick, 1986; Colley, 2008; North ve Hargreaves, 2007). Genç kadınların sevdiği müziklerde, sözlerin daha çok duyguları ve ilişkileri vurguladığı, genç erkeklerin ise ilgilendiği popüler müzikte erkeksi çağrışımlar, saldırganlık, üstünlük ve isyan temalarının daha ağırlıklı bulunduğu, dolayısı ile erkeklerin şiddete daha meyilli olduğu düşünülebilir.

Bu çalışmada, evde fiziksel şiddet gören öğrencilerin şiddete daha fazla eğilimi olduğu saptanmıştır. Çocuğun gelişiminde uygulanabilecek gereksiz baskı ve şiddet, çocuğun kişilik gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Sürekli eleştirilen, aşağılanan çocukta hırçnlık, saldırganlık, kural tanımazlık gözlenebilmektedir (Ayhan ve Özkan, 2016). Okul öncesinde aile ortamından esinlenerek başlayan müzik dinleme alışkanlıkları, bireyin şiddete eğilimi konusunda uzun vadede etkili bulunmuştur (Uluçay, 2018; Sichivitsa, 2007). Kim ve Kim (2014) yaptıkları çalışmada evde şiddete maruz kalan çocuklarda şiddet davranışının ve depresyonun daha sık gözleendiği, bu çocukların daha çok pop müzik gibi hareketli müzikleri tercih ettiğini belirtmişlerdir. Evde fiziksel şiddete maruz kalan öğrencilerin, yetiştiği aile ortamına göre hırçnlık, saldırganlık duyguları ile daha çok şiddet içerikli müzikleri tercih etmiş olduğu düşünülebilir.

Bu çalışmada, babanın anneye fiziksel şiddet uygulaması gibi aile içi şiddete tanıklık yapan öğrencilerin şiddete daha fazla eğilimi olduğu tespit edilmiştir. Çocuğun ebeveynlerinde gözlemediği her davranış, onun ileriki yaşamında göstereceği davranışlara örnek teşkil etmektedir (Avcı ve Güçray, 2010; Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012). Aile içinde şiddete tanıklık etme durumu ile şiddeti kabullenme ve şiddet uygulama arasında anlamlı bir ilişki olduğu, bu durumun adölesanların şiddete yönelik tutumları üzerinde önemli etkilerinin olduğu belirlenmiştir (Ayhan ve Özkan, 2016; Avcı, 2006; İbiloğlu, 2012). Aile içinde şiddete tanık olan adölesanlarda anksiyete, depresyon, sosyal içe çekilme, özgüven kaybı gibi ruhsal şikâyetler daha sık gözlenmektedir (İbiloğlu, 2012; Davies, Evans ve Dilillo, 2008; Moylan, Herrenkohl, T. I., Sousa, Tajima, Herrenkohl, R. C. ve Russo, 2010). Aile içi şiddete tanık olan öğrenciler tarafından tercih edilen depresif veya saldırgan içerikli müzikler, öğrencilerin şiddet davranışlarının artmasına sebep olmuş olabilir.

Bu çalışmada tasavvuf müziği dinlemenin, şiddet eğilimine karşı koruyucu etki sağladığı saptanmıştır [OR: 0,2 (CI: 0,3-0,9)]. Tasavvuf müzik dinlemeyi tercih eden öğrencilerin öfke kontrol puan ortalamalarının en yüksek olduğu görülmüştür. Bu da bu tür müzikleri tercih eden öğrencilerin öfkelerini kontrol etmede diğer müzik türlerini tercih edenlere göre daha başarılı olduklarını göstermektedir (Sezer, 2011). Bu sonucun muhtemel sebebi olarak, tasavvuf müziğin sakin ve ilahi bir yapıya sahip olması, makamların ve ezgilerin de bu doğrultuda işlenmesi ile dinleyen kişilerin ruh halinde olumlu etkiler yarattığı düşünülmektedir. Bu araştırma sonucu ile paralellik gösteren çalışmasında Sezer (2011), tasavvuf müziği ile müzik terapisi uyguladığı öğrencilerin öfkelerini kontrol etme başarısında bu müzik türünün olumlu etkisinin olduğunu; uygulanan müzik terapisi sonucunda öğrencilerin öfkelerini daha iyi kontrol edebildiklerini tespit etmiştir. Angı (2012) yaptığı araştırmada, çalgı çalmayan öğrencilerin tasavvuf müziğini daha fazla dinlemeyi tercih ettiklerini saptamıştır. Bu bulguların aksine, tasavvuf müziğin adölesanlarda şiddet eğilimini artırdığını bulan çalışmalar da vardır (Uluçay, 2018). Bu farklılığın nedeni çalışmalarda da belirtildiği üzere grup kişi sayısının düşük olması olabilir.

Bu çalışmada genel sağlık durumu kötü olan öğrencilerin şiddete daha fazla eğilimi olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmalarda genel sağlık durumu iyi olan adölesanların daha iyimser olduğu ve hayatından daha fazla memnuniyet duyduğu; genel sağlık durumu kötü olan adölesanların ise yüksek oranda depresif ve saldırgan davranışlar gösterdiği bulunmuştur (Kriston, Piko ve Kovacs, 2012; Silva vd., 2018). Bu

durumun muhtemel sebebi olarak söz konusu öğrencilerin, kendilerini ifade etme aracı olarak sözlerinde şiddet içeriğinin yer aldığı müzik türlerini dinlemeyi tercih ettikleri düşünülebilir.

Tüm bu ifadeler doğrultusunda, müziğin insan psikolojisi üzerinde önemli derecede etkiye sahip olduğu görülmektedir. Fiziksel ve psikolojik açıdan çalkantılı bir süreç olan adölesan dönemde değerler eğitimi ışığında müziğin eğitimsel işlevlerinden faydalanılması, öğrencilerin kişiliklerini olumlu yönde pekiştirecektir. Örgün eğitimde yer alan müzik ile ilgili eğitim öğretim faaliyetlerinin içerik yönünden zengin biçimde yapılandırılmasının, dünya müzikleri ve kültürleri ile yoğurulmasının; öğrencilerin dinledikleri müziklerde seçici olmalarına ve kişilik gelişimlerinin sağlıklı biçimde evrilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan, müzik öğretmeni istihdamının sağlandığı eğitim fakültelerinin müzik eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören müzik öğretmeni adaylarının, Topluma Hizmet Uygulamaları ile Öğretmenlik Uygulaması derslerinde bu sorumluluk bilinciyle yetişmelerinin, müziğin insan yaşamında anlamlı biçimde işlevsellik kazanması açısından gelecek nesillere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Abdurrezzak, A. O. (2018). Üretim ve tüketim kültürü açısından müzik kimliğinin psiko-sosyal ve mitolojik temelleri. *Uluslararası Folklor Akademi Dergisi*, 1(2), 186-206.

Anderson, C. A., Carnagey, N. L. ve Eubanks, J. (2003). Exposure to violent media: The effects of songs with violent lyrics on aggressive thoughts and feelings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(5), 960-971. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.87.5.960>

Angı, Ç. E. ve Şendurur, Y. (2015). Lise öğrencilerinin demografik özellikleri ile dinledikleri müzik türleri arasındaki ilişki. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 33, 223-238. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2801>

Angı, Ç.E. (2012). *Lise öğrencilerinin demografik özellikleri ile dinledikleri müzik türleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Artemiz, B. (2010). *Ergenlerin farklı müzik türlerine ilişkin ilgileri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Avcı, R. (2006). *Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Avcı, R. ve Güçray, S. S. (2010). Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, aile bireylerine ilişkin problemler, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 1, 45-76.

Ayhan, A., Danacı, E. F. ve İlhan, S. Y., (2016). Lisans öğrencilerinin türkçe pop müziğe yönelik düşüncelerinin metafor analizi yoluyla değerlendirmesi *Turkish Journal of Arts and Social Sciences*, 2(2), 1-10.

Ayhan, F., Özkan, B. (2016). Aile içi şiddetin ergenler üzerindeki etkisi. *Journal of Human Sciences*, 13, 3753-3767.

Baker, F.& Bor, W. (2008). Can music preference indicate mental health status in young people? *Australasian Psychiatry*, 16(4), 284-288. <https://doi.org/10.1080/10398560701879589>

Bozkurt, S. S., Zahal, O. ve Türe Uyan, Z. D. (2015). Ortaokul öğrencilerinin duygu durumlarına göre dinledikleri müzik türlerinin incelenmesi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 39, 541-567.

Böke, K. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. (4. Basım). İstanbul: Alfa Yayınları.

Bulut, D. ve Altay, E. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin müzik profilleri: Yozgat ili örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 237-254.

- Colley, A. (2008). Young people's musical taste: Relationship with gender and gender-related traits. *Journal of Applied Social Psychology*, 38(8), 2039-2055. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2008.00379.x>
- Coyne, S. M. ve Padilla-Walker, L. M. (2015). Sex, violence & rock n' roll: Longitudinal effects of music on aggression, sex and prosocial behavior during adolescence. *Journal of Adolescence*, 41, 96-104. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2015.03.002>
- Çerezcioğlu, A. B. (2014). Popüler müzik ve gençlik kültürü. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 182(182), 11-26.
- Çiftçi, E. (2010). Popüler kültür, popüler müzik ve müzik eğitimi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 149-161.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. (5. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Davies, C. A., Evans, S. E., & Dilillo, D. K. (2008). Exposure to domestic violence: A meta-analysis of child and adolescent outcomes. *Aggression and Violent Behavior*, 13(2), 131-140. <https://digitalcommons.unl.edu/psychfacpub/321>
- Devlin, J. & Seidel, S. (2009). Music preferences and their relationship to behaviors, beliefs and attitudes toward aggression. *Online Submission*, 1-31. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED507397.pdf>
- Ekin, S. (2019). *Lise Öğrencilerinin Müzikten Etkilenim Düzeyleriyle Prososyal Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erten, Ö. (2011). *Müzik dinleyerek okumanın okuduğunu anlama üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Erdal, B. (2009). Müzik tercihi ve kişilik ilişkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(2), 188-196.
- Göher, F. M. (2007). Müziğin toplumsal işlevi müzik, siyaset, din ve ekonomi. *Müzik Kültürü ve Eğitimi*, 301-314.
- Günay, E. (2011). *Müzik sosyolojisi-sosyolojiden müzik kültürüne bir bakış*. (2. Basım). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Güner, N. (1998). Ergenlerin dinledikleri müzik türü ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Kongre Kitabı Cilt 1* (s. 291-299). 9-11 Eylül, Konya.
- Güney, İ. (2015). *Les pratiques d'ecoute musicale des jeunes en tant que strategies identitaires: Une etude sociologique à İstanbul (Kimlik stratejileri olarak gençlerin müzik dinleme pratikleri: İstanbul'da sosyolojik bir çalışma)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İbiloğlu. (2012). Aile içi şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 204-222. <https://doi.org/10.5455/cap.20120413>
- Kaptanoğlu, İ. Y., Türkyılmaz, A. S. ve Heise, L. (2012). What puts women at risk of violence from their husbands? Findings from a large, nationally representative survey in Turkey. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(14), 2743-2769.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kaygısız, M. (2000). *Türklerde müzik*. (Birinci Basım). İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Kim, J. & Kim, K. (2014). Behavioral and musical characteristics of the children who are exposed to

- child maltreatment and poverty in South Korea: A survey. *Child Abuse and Neglect*, 38(6), 1023–1032. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.03.005>
- Kriston, P., Piko, B. & Kovacs, E. (2012). Self-perceived health, as an indicator of psychological well-being: behavioural epidemiological analysis among the adolescent population. *Orvosi Hetilap*, 153(47), 1875–1882. <http://ovidsp.ovid.com/ovidweb.cgi?T=JS&CSC=Y&NEWS=N&PAGE=fulltext&D=emed11&AN=23160079>
- Kürklü, E. (2007, Kasım). *Ruh sağlığı ve müzik*. 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş sözlü bildiri. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Moylan, C. A., Herrenkohl, T. I., Sousa, C., Tajima, E. A., Herrenkohl, R. C. & Russo, M. J. (2010). The effects of child abuse and exposure to domestic violence on adolescent internalizing and externalizing behavior problems. *Journal of Family Violence*, 25(1), 53–63. <https://doi.org/10.1007/s10896-009-9269-9>
- North, A. C. & Hargreaves, D. J. (2005). Brief report: Labelling effects on the perceived deleterious consequences of pop music listening. *Journal of Adolescence*, 28(3), 433–440. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2004.09.003>
- North, A. C. & Hargreaves, D. J. (2007). Lifestyle correlates of musical preference: 1. Relationships, living arrangements, beliefs and crime. *Psychology of Music*, 35(1), 58–87. <https://doi.org/10.1177/0305735607068888>
- Ochola, E. A. (2016). Gender differences in the perception of the levels and potential effects of violence in popular music: A case of University of Nairobi students. *International Journal for Innovation Education and Research*, 4(10), 81-90. <https://www.ijer.net/ijer/article/view/600>
- Ögel, K., Tarı, I. ve Yılmazçetin Eke, C. (2006). *Okullarda suç ve şiddeti önleme*. İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Özcebe, H. (2002). Birinci basamakta adolesan sorunlarına yaklaşım. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 11(10), 374-377.
- Özgan, S. (2004). *Ergenlik döneminde dinlenen müzik türü ile kendine zarar verme davranışı arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.
- Sağır, A. ve Öztürk, B. (2015). Sosyolojik bağlamda müzik ve kimlik: Karabük Üniversitesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 121-154.
- Say, A. (2001). *Müziğin kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sezer, F. (2013). Psikolojik iyi olma durumu üzerine etkili faktörler. *NWSA*, 8(4), 489-504.
- Sezer, F. (2011). Öfke ve psikolojik belirtiler üzerine müziğin etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1472-1493.
- Sherman, B. L. & Dominick, J. K. (1986). Violence and sex in music videos: TV and rock'n'roll. *Journal of Communication*, 36(1), 79–93. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1986.tb03040.x>
- Sichivitsa, V. O. (2007). The influences of parents, teachers, peers and other factors on students' motivation in music. *Research Studies in Music Education*, 29(1), 55-68.
- Silva, B. R. V. S., da Silva, A. O., dos Passos, M. H. P., Soares, F. C., de Melo Valença, P. A., de Menezes, V. A., Colares, V., Santos, C. da F. B. F. (2018). Negative self-perceived health associated with school violence in adolescents. *Ciencia e Saude Coletiva*, 23(9), 2909–2916. <https://doi.org/10.1590/1413-81232018239.12962018>
- Stöckl, H., Watts, C. ve Penhale, B. (2012). Intimate partner violence against older in Germany:

Prevalence and associated factors. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(3), 2545-2564.

Sümbüloğlu, K. ve Sümbüloğlu, V. (2016). *Biyoistatistik*. (17.Basım). Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.

Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi, temel kavramlar, ilkeler, yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Ankara: Evrensel Müzik Yayınları.

Uluçay, T. (2018). Lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerinin şiddet eğilimlerine etkisi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (41), 86–95. <https://doi.org/10.32547/ataunigsed.450424>

Uslu, B. ve Vural, F.G. (2011). Müzik eğitimi A.B.D. öğrencileri ve müzik öğretmenlerinin müziksel beğenileri: Niğde ili Örneği. *e-Journal of New World Sciences Academy Fine Arts*, 6(2), 250-260.

Yağışan, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin müzik tercihleri ve saldırganlıkla ilişkisi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 1(2), 96-113.

Yıldırım, F., Öztaş, D. ve Hablemitoğlu, Ş. (2013). Bir sağlık sorunu olarak aile içi şiddetin önlenmesinde “ekolojik yaklaşım”. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 77-87.

Yurga, C. (2002). *20. yüzyılda Türkiye'de popüler müzikler*. Ankara: Pegem Yayınları.

<https://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/> (Erişim tarihi: 2020, 17 Eylül).

